

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

עין משפט גזר מצוה

קב"ה

א ע א מיי פ"ו מהלכות
סנהדרין הלכה ג ועיי
כ"מ סנהדרין פ"ו טו
זכור מ"ה פ"ו טו פ"ג
ע"ב ב מיי שם הלכה ג ועיי
כ"מ טו פ"ג שם טע"ק
א:

ע"ג א מיי פ"ה מהל'
מלה ה' ח נופ"ח
מהל' זכור הלכה ג' סנה
ע"ג טו טו ש"ע מ"מ פ"ו
ק טע"ק א נותר ש"ע
ח"מ טו סנה ט"ז:
ד ז ח מיי פ"ה מהל'
עדות ה' ד סנה ל"ו
מד טו ש"ע מ"מ פ"ו ג
טע"ק ג נותר אלפס ע"ד
סנהדרין פ"ג דף רמ"ג:
א ע"ג טו טו ש"ע פ"ד
הלכה ג סנה ל"ו ר"ט
טו ש"ע טו טע"ק ג יוסמן
לה טע"ק ג נותר אלפס
ש"ס:

רבינו גרשום

רצונך השבע שלא מכרת
לי וטול אינו יכול לחזור
בו. המחוקק א"ע שכל
השבעין שבתורה נשבעין
ולא משלמין מאחר שזה
קיבל עליו שיבע התובע
ויטול אין יכול לחזור בו;
מא קמ"ל תנינא נאמן עלי
אבין בעדות ז' נאמן עלי
אבא א"ע שאין כשרין
להעיד עליו ונאמן עלי ג'
ויטול בקר לרין זה א"ע
שאין מומין הואיל שקיבל
עליו. ו' מאיר אומר יכול
לחזור בו האי מחוקק א"ע
שדני הואיל שאין ראויין.
וחכמים אומרים אין יכול
לחזור בו משעה שאמר
נבטי משעה. אלמא דהאי
במי מאחר שנבע זה
אינו יכול לחזור בו ומאי
דקמ"ל: הא קמ"ל. דק
מייבא בבסנת מנהרין על
מחלוקת ד'ר' מאיר ורובין
באתן לך פליגי. אבל השבע
ויחא מחול לך דברי הכל
אין יכול לחזור בו או דלמא
איפסא. ומסקנא הלכתא
באתן לך מחלוקת. והלכתא
כדברי חכמים דאמרי אינו
יכול לחזור בו ד"ר להיבא
דאמר השבע וטול כאתן
לך הוא. ואסתריה למימר
דהלכה בחכמים: הלכה
גובין מן העברים. שאם
נתיב אביהן של יחומים
עבדו גובה בעל חובו של
אביהם את חובו מן העברים
כי הובי דהוי עבד מן
הקרקע ולא מצו למטען
ליה מטלטלי שבק אבון
גבן שמיס דעבדא במקרקע
דמי: הלכתא שלישי בשני
כשר. כגון ראוברן ושמוען
הם בנייה היינו ראשוניים
ובני בנייה היינו שניים
ורבני בני בנייה היינו דור
שלישי של בן ראוברן דור
שלישי של בן שמוען דור
שלישי של בן ראוברן מותר
להעיד דורו שני של בן
שמוען: ורבא אבא אף
שלישי מעיד בראשוני. בבן
שמוען עצמו דהיינו ראשון
א"ע: שהוא קרוב לאביו.
ובאחא דאבא שאדם יעיד
לאחיו אביו: ולית הלכתא
כתיב: דקרובר ליה טפי:
ונסתמא פסול להעיד לו
משהם דעבדו אינו יודע
להראות דעורו באייה מקום
מגיע תחום קרקע שלו:
ושמואל אומר כשר. אפשר
דמכין מצטרף מצי פלוני
וכן רב סיון מצטרף פלוני כך:
אבל גלימא לא. אם היה
מכיר בגו של חבירו קודם
שנסתמא ואחר שנסתמא
אינו יכול להעיד זה בגדו
של פלוני: אפשר דמכין
מדת ארכו ורחבו. שאמר
אני יודע שכן היה ארכו
ורחבו ונמצא כדבריו. וכן
נמי אם נמצא משקל הנסכא
כמו שהוא אומר כשר:
מיתביה היה יודע בו קא תני
מיתה פיתה ונתמא פסול
להעיד שום עדות ותיבא
דכולהו תנאי דלעיל שמואל

הבי גרסינן ונשבע אינו יבול לחזור בו. א פירוש אם נשבע כבר
אינו יכול לחזור בו אבל אם לא נשבע יכול לחזור בו
כדאמרי' זיה צורר (סנהדרין דף כד: ושם) מחלוקת לאחר גמר
דין אבל לפני גמר דין דברי הכל א) היה יכול לחזור בו והכא
אע"ג דלאמר השבע וטול יכול לחזור

כיון שעדיין לא נשבע הוא (י) קודם
גמר דין וכן משמע בריש המפקד
(ב"מ דף לד: ושם) אמר הריני משלם
וחזר ואמר איני משלם מהו מי אמר
מיהדר ציה אלמא ליכול לחזור
בו דהוי כמו קודם גמר דין והא
דלאמר בריש שבעת הדיינין (שבעות
דף לט: ושם) ואם אמר איני נשבע
פוטרינן אותו מיד אומר רצינו מס
היינו משלקין אותו כדי שיתבייש
מלחזור בו אבל אם רוצה לחזור ולצט
לצ"ד ולישבע הרשות בידו אבל קנת
קשה מנא ליה הא דקאמר הכא
דקסדר הלכה כחכמים דלמא סבר
לפלגי גמר דין מחלוקת אבל אחר גמר
דין דברי הכל אינו יכול לחזור בו
אבל רש"י פירש אם אמר איני נשבע
פוטרינן אותו מיד דשוב אינו יכול
לחזור בו והכא גרס נשבע בלא וי"י
ששבע בעל כרחו והוהוה לריש
המפקד (ב"מ דף קד: ושם) דקאמר
מי אמרי' מיהדר קא הדר ציה אע"ג
דאינו יכול לחזור בו מ"מ כיון דדעמו
לחזור ובעי לאטרומי צי דינא לא
מקני ליה כפילא דכ"ג אמר התם
אבל לפירוש זה לא אחי שפיר דפסיק
בשבעתין כולל קא דשלח ר' אבא
וא"כ אפי' קודם גמר דין אינו יכול
לחזור וציה צורר מסקינן דלפני גמר
דין יכול לחזור בו אם לא שנאמר
הכא אפי' קודם שבעה חשיב גמר
דין כי אמר ר' לרנן השבע וטול:¹

ב"ר בר רב אשי מבשר באבא

דאבא. וא"ת והלא אפי' שני זכני אמר צברק זה צורר (סנהדרין
דף כח: ושם ד"ה רב) דפסול וכ"ש זקנו ויש לומר דלצ"ב דלצ"ב כשר טפי
דליתפלג דר"ל: ל"רית ה"לכתא כמר בר רב אשי. פירש בקונטרס
דאפי' עד סוף כל הדורות פסול ואין נראה לר"י כיון דליתפלג דר"ל כ"כ:
פ"ת ונסתמא פסול. ואע"ג דגזי גט מכשירין שאם היה נשעת
כתיבה פיתח יכול לומר צפני נכתב וצפני נחתם לאחר
שנסתמא שאני התם דאקילו רצנן להכשיר אפילו אשה וקרובי"ט:²

נשבע
דהיינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן
ואזין שאם יפטרון מחול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן
ואזין שאם יפטרון מחול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן
ואזין שאם יפטרון מחול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן

תיובתא

אמה נספו לי נסתמא. ונאמן הוא בטענה זו. ואע"ג דלאמרן בחזקת
הבנים (לעיל דף נ"ה) הגדרות אין להן חזקה ה"מ לאלתר אבל לאחר
ג' שנים יש להן חזקה וה"ג כגון שהחזיק בו ג' שנים או בקטן
המוטל בעריסה דיש לו חזקה לאלתר או צעזע שלא ראה אותו
נעדים זה המערער צבינו של זה:

ר' לרנן השבע וטול רבותא היא
דקא"ל הא ממוזק למערער שהרי
פטור לגמרי וז"ל המחזיק מכל
שבעות שבעולם * דקא"ל דין נשבעין
על העבדים שבעות (דף מ"ג):
ואינו מחויב שבעות כלל וגם זה
התובע אין שבעה מועלת לגבות
מזה דכל הנשבעין שבתורה נשבעין
ולא משלמין אם לא מרצונו של זה
שמוטל עליו שבעה ליבע וליטול:
ונשבע. זה התובע: אינו יכול זה
המחזיק לחזור בו ולומר משעה הייתי
בך שהרי פטור הייתי וגם לא
נתחייבתי לי שבעה כדי ליבע וליטול
דאין אדם נשבע ונטול ולא הקניתי
לך בקנין לתת לך העבד אם תשבע
עליו אלא כיון דעל פיו נשבע ובזוואתו
כריך לתת לו העבד דכיון דהטיל עליו
שבעה הא הימנתי שבעות והתאן
לדורי ליה שהוא עבדו של זה הנשבע
דמי. והאי דנקט עבדי גנבת רבותא
נקט דלא מייבעיא שאר מטלטלין
שהנבע חייב שבעה כדי שלא יטול
והוא הופכה על שנגדו דלא מני
הדר ציה ולמימר אשבע ואפטר
אלא אפי' עבדים דלא שייכא ציה
שבעה כלל אפי"ה כיון דהשביעו לא
מני הדר ציה: נאמן עלי אבא.
להיות דייין. אבא פסול מן התורה
לדוננו לא לזכות ולא לחובה דנפקא
לן בסנהדרין (דף מ"ג): מלא יומתו
צבות וגו' (י"ז): שלשה רועי צוק. שאין
בקיאיין צדין. ורועי לאן לא נקט משום

דרשעים יניחו דסתם רועי צבמה דקה גולנין יניחו ופסולין לכל דין
שבעולם א) אבל אבא רוצין כשרין מיהא לדין של אחריים: יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן
ואזין שאם יפטרון מחול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן
ואזין שאם יפטרון מחול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור
בו. דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא"ל: והכ"א אינו יכול לחזור
בו. וה"ה לגבי שבעת התובע שנשבע על העבד ונטול דבתרתייהו
אע"ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשני הא קמ"ל ר' אבא דלאמר השבע והתן לך דאין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך פליגי שהנבע אומר לתובע נאמן עלי אבא
שאי יתיביני אתן לך ואפי"ה אמרי רצנן דאינו יכול לחזור ויתן

זו וקרא כתיב (ויקרא ה) והוא עד או ראה דבשעת ראיית המעשה יחא ראי' לעדות זו: או סופו. אע"ג שמתלמו נשכרות:

(א) סנהדרין דף ט' ג' נ"ק
(א) [פרקין ח': ע"ג]
(ד) [דברים כד': א'] ע"ג
סנהדרין כה"ג: א' ג' נ"ל לפני
ד"ה פיתח: א' נ"ע ע"פ מ"ס
גיטין כ"ג. ד"ה הוא הדין.

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה רצונך בו
דק"ל אין נשבעין על
העבדים. עיי רש"ם לעיל
דף ג' ע"ג ד"ה ר"ה אבא בו ר"ה
שם ר"ה ר"ה אבא בו ר"ה
ב"מ סנהדרין ע"י מ"ס יבמות
דף ט' ע"ג ד"ה מ"מ:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה נשבע וכו'
כגון כן מן בן ראוברן כשר
לשעיר צימול: (ג) ד"ה
כאלא וכו' נשבע לראובן
הראשון ה"ס: (ד) ת"ס
ד"ה הכי גרסי' וכו' דברי הכל
יכול לחזור בו והכא נמי אע"ג
כ"ל ותיבת היה נסתמא:
(ו) בא"ד עדיין לא נשבע
הוי כמו קודם וכו' מיהדר
קא הדר ציה אלמא:

מוסף רש"י

נאמן עלי. להיות דייין.
אבא. פסול מן התורה
לדוננו לא לזכות ולא לחוב,
דנפקא לן מלא יומתו צבות
על נבים (והוהווד כ"ג).
גובין. מ"מ מן העבדים [ב"ק
א"א]. עד שלא נסתמא.
סומא פסול לעדות נשבעין או
ר"ה (שכ"י י"א).

מוסף תוספות

א. ונשבע בא"י גרסינן.
רשב"ם צ"מ לה. ולא גרס
נשבע בלא וא"י דמשמע
שבע"כ יבע. מ"ס צ"מ
לה. ב. דכל שאמר לו
רצונך השבע וטול, הוי
גמר עליו את הדין, וכאילו
אמר לו ב"י' בגמר דין,
ישבע וצא תן לו. רשב"ם.
ועין גלימא צ"מ לה.
דאמרי' דהוי דקטבר מן
בר רב אשי דאב רבני וכו'.
דשני דורות נתינו, שני
בראשון, והו"ל ברא לאבא
ניגהו, והו"ל ברא לאבא
דאבא שני בראשון פסול.
ד' רמ"ג. ת. אלא אבא רבני
עצמה נאמנת להביא גיטה
(ע"י) גיטין כ"ג: מ"ס
ה"ל"ש גיטין כ"ג.